

Polityka Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 2 w Sosnowcu

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, (Dz.U. 2023 poz. 1606).

Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, (Dz.U. 2016 poz. 862).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta", (Dz.U. 2023 poz. 1870).

Obwieszczenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 listopada 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych, (Dz.U. 2023 poz. 2499).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz.U. 1997 nr 78 poz.483).

Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526).

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, (Dz.U. 2017 poz. 59) z późn.zm. (Dz.U. 2017 poz.60, Dz.U.2018 poz.1290, Dz.U.2018 poz. 2245, Dz.U.2019 poz.761, Dz.U.2019 poz.1681, Dz.U.2019 poz.2248, Dz.U.2021 poz.619, Dz.U.2021 poz.762, Dz.U.2022 poz.2089, Dz.U. poz.2005).

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. 1982 nr 3 poz. 19), z późn.zm.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. 2022 poz. 1700).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59), z późn.zm.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555), z późn.zm.

Ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), (Dz.U. 2019 poz. 730).

Preambula

Niniejszy dokument prezentuje zasady, standardy i wytyczne ochrony dziecka przed krzywdzeniem. Podstawową zasadą wszelkich działań podejmowanych przez pracowników poradni jest troska o dobro i bezpieczeństwo dziecka, a szczególnie jego ochrona przed wszelkimi formami przemocy, promowanie jego praw i kierowanie się najlepiej pojętym interesem dziecka. Postrzegamy dzieci i młodzież jako partnerów w budowaniu przyjaznego, bezpiecznego i opartego na wzajemnym szacunku otoczenia.

Polityka ochrony dzieci jasno i kompleksowo określa:

- sposób reagowania w placówce na przypadki podejrzenia, że dziecko doświadcza krzywdzenia,
- zasady bezpiecznych relacji pracownik-dziecko i dziecko-dziecko,
- zasady bezpiecznego korzystania z Internetu,
- zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci,
- zasady bezpiecznej rekrutacji personelu.

Organ prowadzący zatwierdza Politykę, a za jej wdrożenie i nadzorowanie odpowiada dyrektor poradni.

Rozdział I Objaśnienie terminów

§ 1

1. **Poradnia** – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2 w Sosnowcu, 41-2019 Sosnowiec, ul. Białostocka 17 .
2. **Pracownikiem poradni** jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia, pracownik pedagogiczny, pracownik administracji, pracownik obsługi.
3. **Inne osoby** podejmujące współpracę z poradnią to wolontariusze i osoby odbywające praktyki zawodowe, które zawierają z dyrektorem umowę o nawiązaniu współpracy.
4. **Polityka** – dokument Polityka Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem.
5. **Dzieckiem** jest każda osoba do ukończenia 18. roku życia.
6. **Opiekunem dziecka** jest osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny.
7. **Zgoda rodzica** dziecka oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka. Drugi rodzic powinien być poinformowany o korzystaniu z pomocy w poradni. W przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinno-opiekunczy.
8. Przez **krzywdzenie** dziecka należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające jego prawa lub dobra osobiste w szczególności narażające je na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające jego godność, nietykalność cielesną, wolność, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.
9. **Cyberprzemoc** – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych.
10. **Interwencja prawna** to zawiadomienie policji lub prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
11. **Osoba odpowiedzialna za Politykę, koordynator** to wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik sprawujący nadzór nad realizacją Polityki Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem oraz monitorujący jej funkcjonowanie.
12. **Dane osobowe dziecka** to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka.

Rozdział II

Ogólne zasady działania pracowników poradni służące przeciwdziałaniu krzywdzeniu dziecka

§ 1

1. Zapisy zawarte w niniejszym dokumencie obowiązują wszystkich pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 2 w Sosnowcu – pracowników pedagogicznych oraz pracowników administracji i obsługi, a także wolontariuszy oraz osoby odbywające w poradni praktyki zawodowe. Pracownicy firm i instytucji współpracujących z placówką, mający okazjonalnie kontakt z dziećmi wynikający z realizacji powierzonych zleceń, są informowani o obowiązujących w poradni przepisach dotyczących ochrony dzieci przed krzywdzeniem.
2. Poradnia osiąga swoje cele poprzez:
 - działania profilaktyczne – minimalizujące ryzyko wystąpienia krzywdzenia dzieci i młodzieży,
 - działania interwencyjne – mające na celu zapewnienie dziecku i młodzieży bezpieczeństwa, gdy jest ono ofiarą przemocy lub zagraża mu inne niebezpieczeństwo,
 - pomoc psychologiczną i pedagogiczną – mającą na celu wsparcie dziecka i jego rodziny w przezwyciężeniu trudnych doświadczeń.
3. Działania te adresowane są do dzieci i rodziców, w formie indywidualnej i grupowej, obejmują zakres prac systemowych we współpracy z samorządem oraz innymi organizacjami i instytucjami.

§ 2

1. Znajomość i praktyczne stosowanie Polityki Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem jest prawnym, moralnym i zawodowym obowiązkiem wszystkich pracowników poradni. Każdy pracownik oraz inna osoba odbywająca praktykę, staż lub wolontariat jest zobowiązana do znajomości niniejszego dokumentu, procedur interwencyjnych oraz objawów krzywdzenia dzieci (Załącznik nr 1).
2. W odrębnej uchwale dyrektor poradni powołał Zespół Zadaniowy ds. Przeciwdziałania Krzywdzeniu Dzieci. Pracami zespołu kieruje wyznaczony przez dyrektora koordynator.
3. O działaniu w poradni Polityki Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem informowani są pracownicy, rodzice i dzieci. Informacja o obowiązywaniu w poradni Polityki zawarta jest we Wniosku o przeprowadzenie badań w PPP/ wydanie opinii lub informacji o wynikach badań * (Załącznik nr 2)
Niniejszy dokument dostępny jest w wersji elektronicznej na stronie internetowej poradni oraz w wersji papierowej umieszczony na tablicy informacyjnej na korytarzu poradni oraz dostępny w sekretariacie. Opracowana jest także wersja Polityki dla dzieci.

§ 3

1. Placówka zapewnia swoim pracownikom podstawową edukację na temat ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia, w zakresie:
 - rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci,
 - procedur interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia,
 - procedury „Niebieskiej Karty” - w miarę możliwości, zgodnie z kalendarzem szkoleń, pracownicy powinni wziąć udział z zorganizowanym w poradni szkoleniu lub we własnym zakresie zapoznać się z procedurą „Niebieskiej Karty”.
2. Pracownicy pracujący z dziećmi i ich opiekunami dysponując wiedzą, a także przy wykorzystaniu materiałów edukacyjnych, są przygotowani, by uczyć:
 - dzieci na temat ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem,
 - opiekunów dzieci na temat wychowania bez przemocy oraz chronienia przed przemocą i wykorzystywaniem.

Rozdział III

Postępowanie w przypadku podejrzenia lub zaistnienia sytuacji krzywdzenia dziecka

§ 1

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

1. Pracownicy poradni posiadają odpowiednią wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci występujące w środowisku rodzinnym oraz lokalnym, relacji między uczniami (w tym zjawiska „cyberprzemocy”) oraz relacji pracownicy poradni - dziecko.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka pracownik poradni opiekunom przekazuje informację o dostępnej ofercie wsparcia i motywuje do skorzystania z pomocy. Działania, których celem jest zredukowanie czynników ryzyka krzywdzenia dzieci mogą być podejmowane także we współpracy ze środowiskiem lokalnym, m.in. z placówką oświatową, do której dziecko zagrożone krzywdą uczęszcza.
3. Pracownik monitoruje sytuację oraz podejmuje działania wynikające ze statutu poradni, których celem jest zredukowanie czynników ryzyka krzywdzenia dziecka.

§ 2

Procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka

1. Pracownicy poradni posiadają wiedzę na temat rodzajów krzywdy, jakiej może doznawać dziecko, a także objawów fizycznych, somatycznych i specyficznych zachowań świadczących o istnieniu przemocy lub ryzyka doznawania krzywdy (załącznik nr 1).
2. Każdy pracownik poradni, który poweźmie podejrzenie, że dziecko może być krzywdzone, ma obowiązek przekazać informację o swoich spostrzeżeniach w pierwszej kolejności dyrektorowi lub wicedyrektorowi poradni.
3. Kolejne standardowe działania w przypadku podejrzenia krzywdzenia:
 - rozpoznanie krzywdzenia,
 - jego analiza pod względem prawnym,
 - podejmowanie adekwatnej interwencji,
 - budowanie środowiska wsparcia, udzielanie pomocy,
 - monitorowanie przebiegu pomocy, konsultacje ze specjalistami, superwizja podejmowanych działań.
4. Sytuacja podejrzenia krzywdzenia dziecka jest omawiana z dyrektorem i/lub wicedyrektorem oraz koordynatorem. Po rozpoznaniu sytuacji jako krzywdzenie lub ryzyka wystąpienia zagrożenia, poinformowane zostają odpowiednie instytucje:
 - policja i prokuratura (w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka, zagrożenia życia lub zdrowia),
 - Sąd Rejonowy, Wydział Rodzinny i Nieletnich w przypadku niewłaściwego wykonywania władzy rodzicielskiej, zagrożenia demoralizacją, zagrożenia dobra dziecka,
 - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - lub zostaje wszczęta procedura „Niebieskiej Karty”.
5. Po przeanalizowaniu sytuacji dziecka i skonsultowaniu jej z w/w osobami, pracownik sporządza „Kartę Interwencji” (Załącznik nr 3) i umieszcza ją w Karcie Indywidualnej dziecka, a jej kopię przekazuje koordynatorowi.
6. W przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka, pracownik, który pozyskał taką informację, niezwłocznie podejmuje interwencję poprzez natychmiastowe zawiadomienie dyrektora poradni, który niezwłocznie powiadomi o bezpośrednim zagrożeniu życia i zdrowia odpowiednią jednostkę policji lub pogotowia ratunkowego.

7. Po podjęciu interwencji pracownik we współpracy z innymi osobami obejmującymi dziecko pomocą psychologiczno-pedagogiczną, formułuje plan wsparcia i pomocy dla dziecka i jego rodziny. Wpisuje go także do Karty Interwencji (Załącznik nr 3).
8. Z opiekunem dziecka przeprowadzana jest rozmowa o podjętych działaniach interwencyjnych oraz proponowanych formach wsparcia. Przebieg rozmowy zanotowany jest w Karcie Indywidualnej.
9. W zakresie prowadzonych działań interwencyjnych i udzielanej pomocy pracownicy poradni w sposób adekwatny do zdiagnozowanej sytuacji nawiązują współpracę z odpowiednimi instytucjami.
10. Przebieg pomocy i jej efekty są na bieżąco monitorowane i ewaluowane.

§ 3

1. Poradnia dysponuje danymi kontaktowymi lokalnych instytucji i organizacji, które zajmują się interwencją i pomocą w sytuacjach krzywdzenia dzieci (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia) oraz zapewnia do nich dostęp wszystkim pracownikom. Do w/w informacji dostęp mogą mieć także opiekunowie.
2. W placówce wyeksponowane są informacje dla dzieci zawierające bezpłatne numery telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

§ 4

Procedury postępowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracownika poradni

1. Osoba, która zauważyła, że jakiegokolwiek dziecko może być krzywdzone przez pracownika lub dowiedziała się o tym od dziecka lub jego opiekuna, jest zobowiązana niezwłocznie powiadomić o tym dyrektora lub wicedyrektora poradni.
2. Dyrektor rozpoznaje sytuację osobiście lub na jego polecenie osoba przez niego wyznaczona i sporządza notatkę służbową.
3. Jeśli sprawę zgłosił opiekun, dyrektor lub wicedyrektor przeprowadza z nim rozmowę. Z rozmowy sporządza się notatkę służbową.
4. Dyrektor poradni, w obecności osoby przez niego wyznaczonej, prowadzi rozmowę z pracownikiem podejrzanym o krzywdzenie dziecka. Z rozmowy sporządzona zostaje notatka służbowa.
5. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, dyrektor zgłasza to odpowiednim organom oraz podejmuje działania wynikające z przepisów dyscyplinarnych.

Rozdział IV

Zasady ochrony danych osobowych i wizerunku dziecka

§ 1

1. Dane osobowe dziecka podlegają ochronie na zasadach zgodnych z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE określonych w Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r.
2. W poradni obowiązuje Polityka Bezpieczeństwa Przetwarzania i Przechowywania Danych Osobowych, która reguluje sposób zabezpieczenia, przechowywania oraz warunki udostępniania i przetwarzania danych osobowych.
3. Pracownik poradni ma obowiązek zachowania w tajemnicy danych osobowych, które przetwarza, oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.
4. Dane osobowe dotyczące dziecka są zbierane i przechowywane za zgodą opiekuna zawartej we Wniosku o przeprowadzenie badań w PPP/ wydanie opinii lub informacji o wynikach badań * (Załącznik nr 2).
5. Pracownicy poradni nie mogą utrzymywać wizerunku dziecka ani go nigdzie upubliczniać.

Rozdział V

Zasady bezpiecznego dostępu dzieci do Internetu

§ 1

1. Na terenie poradni możliwość korzystania przez dziecko z technologii komputerowej odbywa się wyłącznie w gabinecie pod nadzorem specjalisty w trakcie prowadzonej diagnozy lub terapii. W trakcie ww czynności pedagog, psycholog lub logopeda zawsze obecny jest razem z dzieckiem w gabinecie.
2. Pracownicy poradni nie ponoszą odpowiedzialności za udostępnienie dziecku przez rodzica/ opiekuna prawnego technologii komputerowej w czasie oczekiwania małoletniego na diagnozę w poczekalni poradni.
3. W poradni wykorzystywana jest zabezpieczona i monitorowana przez zatrudnionego w tym celu specjalistę sieć internetowa. Poradnia nie korzysta z niezabezpieczonej hasłami sieci internetowej.
4. Jeżeli pracownik dowie się od dziecka lub jego opiekuna, że zaistniała możliwość skrzywdzenia dziecka z wykorzystaniem Internetu podejmuje się działania zgodnie z rozdziałem III Polityki.

Rozdział VI

Zasady bezpiecznej relacji

§ 1

Zasady bezpiecznych relacji pracownik – dziecko

1. Pracownicy poradni:
 - równo traktują wszystkie dzieci bez względu na ich pochodzenie, wygląd, przekonania,
 - odnoszą się z szacunkiem do dziecka, jego innych przekonań, innych doświadczeń, innej perspektywy,
 - wysłuchują dziecka z uwagą i traktują jego wypowiedzi z należyłą powagą,
 - używają języka pozbawionego ocen, etykiet, dostosowanego do poziomu rozwoju dziecka, zwracają się do dziecka bez przemocy,
 - tworzą w poradni kulturę otwartości i wzajemnej odpowiedzialności sprzyjającej zgłaszaniu i omawianiu wszelkich zagadnień i problemów.
2. Pracownicy podczas relacji z dzieckiem uwzględniają jego wiek, różne trudności w funkcjonowaniu, rodzaje i stopnie niepełnosprawności. Uwzględniają wynikające z nich ograniczenia oraz biorą pod uwagę możliwości psychofizyczne dziecka.
3. Pracownicy starają się zadbać o komfort psychiczny oraz poczucie bezpieczeństwa dziecka podczas podejmowanych z nim działań.
4. Kontakt fizyczny pracownika z dzieckiem wynika z procedury przeprowadzonego badania, koniecznością udzielenia dziecku pomocy, podczas zajęć grupowych lub spontanicznych reakcji inicjowanych przez dziecko.
5. Kontakt fizyczny musi być także podejmowany w sytuacji działań ratowania życia lub zdrowia.
6. Udzielana w poradni pomoc ma na celu zaspokojenie potrzeb dziecka oraz udzielenie wsparcia w zakresie realizacji zamierzonych celów.
7. Pracownicy nie kontaktują się z dziećmi objętymi opieką poradni poza godzinami pracy oraz nie nawiązują kontaktu poprzez media społecznościowe.

§ 2

Zasady bezpiecznych relacji dziecko – dziecko

1. Podczas zajęć grupowych pracownicy starają się poświęcić uwagę wszystkim dzieciom w podobnym stopniu oraz traktować dzieci na tych samych zasadach.

2. Pracownicy dbają, aby dzieci zwracały się do siebie z szacunkiem.
3. Niedopuszczalne są zachowania agresywne, słowne lub fizyczne, dzieci względem siebie. Jeśli zdarzy się taka sytuacja, jest natychmiast powstrzymywana, przeprowadzana jest rozmowa z dzieckiem oraz jego opiekunem.

Rozdział VII

Zasady rekrutacji nowych pracowników

§ 1

1. W celu zmniejszenia ryzyka krzywdzenia dzieci rekrutacja pracowników obejmuje:
 - ocenę przygotowania kandydata do pracy (dokumenty potwierdzające posiadane wykształcenie),
 - uzyskanie informacji czy dane kandydata do pracy są w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym,
 - uzyskanie od kandydata zaświadczenia o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego. Dla osób posiadających inne niż polskie obywatelstwo oraz Polaków mieszkających za granicą zaświadczenie musi być z kraju, z którego pochodzą lub z kraju, w którym w ostatnim czasie mieszkali,
 - gdy w kraju, w którym kandydat przebywał, nie ma w/w rejestru, kandydat składa stosowne oświadczenie,
 - oświadczenie kandydata o miejscu zamieszkania za granicą w ciągu ostatnich 20 lat.
2. Oświadczenia składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za poświadczenie nieprawdy.
3. Za niezweryfikowanie w/w informacji o kandydacie do pracy grożą konsekwencje karne.
4. Zarówno nowo przyjmowany do pracy pracownik, jak i wolontariusze oraz osoby odbywające w poradni praktykę, staż zobowiązane są zapoznać się i przestrzegać Politykę Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem. Za zapoznanie nowej osoby z Polityką odpowiedzialny jest opiekun praktykanta/wolontariusza/nowego pracownika.

Rozdział VIII

Monitoring stosowania Polityki

§ 1

1. Dyrektor wyznacza osobę odpowiedzialną za monitorowanie realizacji niniejszej Polityki w poradni – koordynatora Zespołu ds. Przeciwdziałania Krzywdzeniu Dziecka.
2. Koordynator jest odpowiedzialny za monitorowanie realizacji Polityki, za reagowanie na sygnały jej naruszenia oraz za proponowanie zmian.
3. Pracownicy są zobowiązani dostarczyć do koordynatora kserokopie zakładanych Kart Interwencji (zgłoszenia do sądu, na policję lub prokuraturę, informacje przygotowane do MOPS, założenie „Niebieskiej Karty”). Prowadzony jest rejestr przeprowadzonych interwencji.
4. Koordynator przeprowadza na podstawie:
 - obserwacji,
 - prowadzonych rozmów i konsultacji,
 - dokumentacji (informacje do sądu, MOPS, policji oraz kserokopie Kart Interwencyjnych),
 - ankiety monitorującej realizację Polityki (Załącznik nr 4) wypełnianej raz w roku przez pracowników,
 - informacji zgłaszanych przez opiekunów lub dzieci, rozpoznanie poziomu realizacji Polityki na terenie poradni oraz sporządza na koniec roku szkolnego raport, który przekazuje dyrektorowi Poradni oraz przedstawia na naradzie Rady Pedagogicznej.
5. Raport stanowi podstawę do wprowadzenia zmian w Polityce.
6. Jeżeli nastąpi konieczność wprowadzenia zmian, są one przedstawiane na piśmie pracownikom poradni. Zapoznanie się z nimi pracownik potwierdza stosownym podpisem.

Rozdział IX

Przepisy końcowe

§ 1

1. Polityka wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje poprzez odczytanie dokumentu na posiedzeniu Rady Pedagogicznej, zawieszenie na tablicy na korytarzu poradni oraz zamieszczeniu jej na stronie internetowej. Jednocześnie przygotowany i udostępniony jest także dokument Polityka Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem wersja dla dzieci i młodzieży.
3. Potwierdzenie zapoznania się z Polityką oraz z jej załącznikami każdy pracownik potwierdza podpisem na liście (Załącznik nr 5).
4. Każdy nowy pracownik również ma obowiązek zapoznania się z dokumentem i potwierdzenie tego faktu podpisem.

Objawy krzywdzenia dziecka

Krzywdzeniem jest każde zamierzone lub niezamierzone działanie lub zaniechanie działania, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój. Wyróżnia się cztery podstawowe formy krzywdzenia:

1. **przemoc fizyczna** - jest to celowe używanie wobec dziecka siły fizycznej, które powoduje lub z dużym prawdopodobieństwem może spowodować uszczerbek na zdrowiu, zagrażać życiu, rozwojowi i godności dziecka. Działania te mogą obejmować: uderzanie, bicie, kopanie, potrząsanie, gryzienie, duszenie ale i również niszczenie z premedytacją rzeczy należących do ofiary. Bierna przemoc fizyczna może przejawiać się w postaci różnego rodzaju zakazów, np.: mówienia w określonym czasie, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych itp. Może być jednorazowa lub powtarzająca się.
2. **przemoc psychiczna** - taki wzorzec zachowania, który poważnie zakłóca poznawczy, emocjonalny, psychiczny lub społeczny rozwój dziecka i wywołujący u niego poczucie, że jest nic nie warte, złe, niekochane, niechciane, zagrożone. Emocjonalne krzywdzenie nie wiąże się z bezpośrednim kontaktem cielesnym i może przybierać różne formy: ignorowania, odtrącania, izolowania (konsekwentne uniemożliwianie dziecku normalnych interakcji społecznych z rówieśnikami, członkami rodziny, innymi dorosłymi, wykorzystywania lub demoralizowania (zmuszanie do niewłaściwych lub niezgodnych z prawem zachowań, uczenie i popieranie ich), słownej agresji (obrażanie, zawstydzanie, ośmieszanie, niedocenywanie), terroryzowania (tworzenie klimatu strachu, wprowadzanie sztywnych lub nierealnych oczekiwań z groźbą kary za ich niespełnienie).
3. **wykorzystywanie seksualne** - za dziecko seksualnie wykorzystywane można uznać „każdą jednostkę w wieku bezwzględnej ochrony, jeśli osoba dojrzała seksualnie, czy to przez świadome działanie, czy też przez zaniechanie swoich społecznych obowiązków, lub obowiązków wynikających ze specyficznej odpowiedzialności za dziecko, dopuszcza do zaangażowania go w jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest zaspokojenie osoby dorosłej”.
4. **zaniedbywanie** to nie zapewnienie dziecku odpowiednich warunków w sferze zdrowia, edukacji, rozwoju emocjonalnego, odżywiania, schronienia i bezpiecznych warunków życia, w ramach racjonalnych i dostępnych rodzicom lub opiekunom środków, co może skutkować wysokim prawdopodobieństwem spowodowania szkody dla zdrowia dziecka, jego rozwoju fizycznego, psychicznego, duchowego, moralnego lub społecznego.

Występujące u dziecka objawy fizyczne i somatyczne:

- lokalizacja obrażeń nie tam, gdzie ich przyczyną mogą być przypadkowe urazy związane z normalną aktywnością i witalnością dziecka, a więc na czole, kolanach, czy przedramionach, ale tam, gdzie dziecku trudno byłoby je spowodować, nawet przy najbardziej ruchliwym trybie życia np. uszy, oczy, usta, szyja, ramiona, klatka piersiowa, plecy, pośladki,
- obrażenia powtarzają się i są niewyjaśnione,
- powstają w różnym czasie, ale mają podobny charakter,
- pojawiają się z pewną regularnością np. po weekendach i nieobecnościach dziecka w szkole, w okolicach wypłaty pensji,
- są nieleczone, stare i nowe, różne co do czasu powstania.

Obrażenia specyficzne dla doznania przemocy fizycznej:

- siniaki na częściach miękkich, w tym ślady szczypania (policzki, brzuch, pośladki, ramiona, przedramię, łydki, uda),
- siniaki w kształcie dłoni na policzkach i pośladkach,

- siniaki po obu stronach ust lub policzków powstające wskutek silnego ucisku,
- siniaki po obu stronach małżowiny usznej lub naderwania i zniekształcenia małżowin,
- siniaki i urazy geometryczne - o wyraźnym zarysie, wyraźnie zaznaczonych kształtach przedmiotów, które zostały użyte do bicia (paska, klamry, kabla, kija, patelni itp.),
- siniaki na ramionach, łopatkach lub tułowi (rezultat silnego uścisku lub potrząsania dzieckiem),
- łukowate ślady wbijania paznokci,
- długie i głębokie zadrapania, cięcia (np. ostrzem brzytwy, nożem),
- tzw. podbite oczy,
- ślady duszenia lub krępowania czy wiązania (na szyi, nadgarstkach, w kostkach),
- uszkodzenia podniebienia i dziąseł - jako rezultat karmienia na siłę,
- częste występowanie oparzeń, śladów przypaleń, okrągłe ślady przypaleń papierosem, głębokie poparzenia o regularnych kształtach (np. żelazko, lokówka), różne co do czasu powstania,
- oparzenia nietypowych części ciała: tułowia, twarzy, pośladków, grzbietu dłoni itp.,
- ślady ugryzień posiadające wyraźny zarys zębów człowieka,
- łysienie lub tzw. łyse plamy - mogą być pourazowe, gdy rodzice ciągną dziecko za włosy, lub być wynikiem silnego stresu emocjonalnego,
- wybite zęby, złamane żebra.

Symptomy i obrażenia specyficzne mogące wskazywać na wykorzystywanie seksualne:

- infekcje dróg moczowo – płciowych bez podłoża organicznego,
- bóle głowy i brzucha,
- nudności, wymioty,
- problemy z oddawaniem moczu i kału,
- siniaki na klatce piersiowej, pośladkach, podbrzuszu, udach,
- infekcje jamy ustnej.

Symptomy fizyczne zaniedbywania dziecka w rodzinie:

- bardzo niska higiena osobista,
- brudne, stale noszone, niereperowane ubranie, nieodpowiednie do pogody i rozmiarów ciała dziecka,
- ślady licznych ukąszeń (pchły, pluskwy),
- świerzb,
- dziecko jest stale głodne,
- szybko przybiera na wadze, poprawia się jego ogólna kondycja podczas krótkich pobytów poza domem rodzinnym, a jego wygląd marnieje po powrocie,
- zbyt niska wobec wieku waga i wzrost lub wręcz wychudzenie, wymizerowanie,
- chroniczne choroby,
- choroby nieleczone, urazy,
- ropne zapalenia skóry,
- próchnica zębów, zły stan higieny jamy ustnej,
- oznaki odmrożeń,
- ciągłe zmęczenie, apatia.

Behawioralne symptomy krzywdzenia fizycznego :

- poszukiwanie przez dziecko stałej uwagi nauczyciela lub innego dorosłego, zwracanie na siebie uwagi,
- tzw. „zimne wyczekiwanie” polegające na tym, iż dziecko stale obserwuje dorosłych, aby modyfikować swoje zachowanie, w celu uniknięcia ewentualnej przemocy,
- ciągły uśmiech, stosowany przez dzieci, by wydać się bardziej przyjaznymi,
- postawa nadmiernie narzekająca,
- postawy ekstremalne: wrogość, agresja, napady złości - nadmierna uległość, wycofywanie się,

- zbyt pośpieszne przeproszanie,
- nie reagowanie płaczem na ból,
- brak reakcji na płacz innych,
- wyraźny brak radości życia,
- opory przed rozbieraniem się,
- lęk przed powrotem do domu, wyrażanie niechęci do powrotu,
- wyrażanie lęku przed rodzicami,
- noszenie ubrań zakrywających kończyny górne i dolne nawet w upalne dni,
- gwałtowne uniki (kulenie się), w odpowiedzi na próbę dotknięcia czy pogłaskania.

Behawioralne symptomy wykorzystywania seksualnego :

- zbytnia erotyzacja dziecka, znajomość zachowań o seksualnym charakterze,
- zachowania seksualne nietypowe dla wieku (duża częstotliwość takich zachowań, ich kompulsywność, dokładne odwzorowywanie),
- prowokacyjne zachowania seksualne w stosunku do dorosłych jak i do rówieśników,
- używanie nowych, niespotykanych dotąd nazw organów i czynności płciowych, obsceniczne wyrazy i zwroty,
- nadmierna, kompulsywna masturbacja powodująca czasami nawet urazy fizyczne,
- agresywne zachowania seksualne wobec rówieśników, symulowanie w zabawach stosunków seksualnych, odgrywanie przemocy seksualnej na lalkach i zabawkach,
- wypowiedzi, teksty pisane, rysunki o kontekście seksualnym,
- wagarowanie, rezygnacja ze szkoły,
- wycofanie się z kontaktów społecznych, złe relacje z rówieśnikami,
- generalny brak zaufania,
- postawa obojętności wobec wszystkiego, uciekanie od rzeczywistości,
- głębokie stany depresyjne, postawa stałego wycofania się,
- zachowania regresywne, nieodpowiednie do wieku,
- częste napady złości i złego humoru lub trudne do wytłumaczenia zmiany zachowań,
- przerwanie aktywności, które dotychczas sprawiały dziecku przyjemność,
- wyrażana niska samoocena i stałe poczucie winy,
- mówienie o sobie, że jest się złym, brudnym, zepsutym,
- samookaleczenia, myśli i próby samobójcze, wrogość wobec samego siebie,
- ucieczki z domu,
- kradzieże, kłamstwa, jawne oszukiwanie, w nadziei, że ktoś to wykryje,
- lęk i niechęć jawna lub sugerowana do przebywania z określonymi dorosłymi,
- wyraźna niechęć przed powrotem do domu,
- zaburzenia jedzenia z rozwinięciem w anoreksję lub bulimię, nagła zmiana nawyków jedzenia,
- obawa, niechęć przed badaniami medycznymi, niechęć do rozbierania się.